

Polisfrågor

Sammanfattning

I detta ärende behandlar utskottet ett antal motioner som väckts under den allmänna motionstiden år 2000. Motionerna tar upp olika frågor om polisen, bl.a. kostnaden för att bevaka evenemang, polisens utrustning och arbetsmiljön inom polisen.

Utskottet hänvisar till att gällande regelverk är ändamålsenliga och till pågående berednings- och utvecklingsarbete, och utskottet föreslår att samtliga motioner avslås.

I ärendet finns åtta reservationer, varav fyra från (m), två från (m, kd, fp), en från (m, kd, c, fp) och en från (mp, fp). Vidare finns fyra särskilda yttranden, ett från vardera (m), (kd) och (c) samt ett gemensamt från (m, c, fp).

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Utskottets överväganden	5
Evenemangskostnader	5
Polisens utrustning.....	6
Beväpning.....	6
IT-stöd	7
Helikoptrar.....	9
Polisens arbetsmiljö.....	10
Interna utredningar inom polisväsendet.....	11
Internationellt polissamarbete.....	12
Organisationsfrågor	15
Ordningsbot i sjötrafik.....	17
Brott mot homosexuella, bisexuella och transpersoner	19
Renodling av polisens arbetsuppgifter.....	20
Övrigt	21
Internationell rättslig hjälp.....	21
Uniformerad polis.....	22
Eftersökning av försvunna personer	22
Medborgarskap på identitetshandlingar	23
Användning av handfängsel	24
Enmanspatrullering.....	24
Maskerade demonstranter	25
Okonventionella spaningsmetoder.....	25
Reservationer.....	27
1. Evenemangskostnader (punkt 1), (fp, mp).....	27
2. Polisens beväpning (punkt 2), (m).....	27
3. Polisens IT-stöd (punkt 3), (m, kd, fp)	28
4. Internationellt polissamarbete i övrigt (punkt 8), (m, kd, fp).....	28
5. Organisationsfrågor (punkt 9), (m, kd, c, fp).....	29
6. Uniformerad polis (punkt 14), (m)	29
7. Användning av handfängsel (punkt 17), (m).....	30
8. Enmanspatrullering (punkt 18), (m)	30
Särskilda yttranden	31
1. Polisens helikopterverksamhet (m, c, fp).....	31
2. Polisens helikopterverksamhet (kd).....	31
3. Polisens arbetsmiljö (c)	31
4. Okonventionella spaningsmetoder (m)	31
Förteckning över behandlade förslag.....	32
Motioner från allmänna motionstiden.....	32

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Evenemangskostnader

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ju933 yrkande 10.

Reservation 1 (fp, mp)

2. Polisens beväpning

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju209 och 2000/01:Ju236 yrkande 4.

Reservation 2 (m)

3. Polisens IT-stöd

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju236 yrkande 5 och 2000/01:Ju237.

Reservation 3 (m, kd, fp)

4. Polisens helikopterverksamhet

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ju216.

5. Polisens arbetsmiljö

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ju204.

6. Interna utredningar inom polisväsendet

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju220 och 2000/01:Ju933 yrkande 9.

7. Europol

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ju914 yrkande 1.

8. Internationellt polissamarbete i övrigt

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju914 yrkande 4 och 2000/01:U513 yrkande 7.

Reservation 4 (m, kd, fp)

9. Organisationsfrågor

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju236 yrkande 8 och 2000/01:Ju247 yrkandena 2 och 3.

Reservation 5 (m, kd, c, fp)

10. Ordningsbot i sjötrafik

Riksdagen avslår motion 2000/01:Fö601 yrkande 4.

11. Brott mot homosexuella, bisexuella och transpersoner

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju724 yrkandena 3 och 4 samt 2000/01:L459 yrkande 9.

12. Renodling av polisens arbetsuppgifter

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju230, 2000/01:Ju241 och 2000/01:Ju242.

13. Internationell rättslig hjälp

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju215 yrkande 1 och 2000/01:Ju901.

14. Uniformerad polis

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ju927 yrkande 4.

Reservation 6 (m)

15. Eftersökning av försvunna personer

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ju225.

16. Medborgarskap på identitetshandlingar

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ju202.

17. Användning av handfängsel

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ju221.

Reservation 7 (m)

18. Enmanspatrullering

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ju236 yrkande 6.

Reservation 8 (m)

19. Maskerade demonstranter

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ju816.

20. Okonventionella spaningsmetoder

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ju240.

Stockholm den 15 februari 2001

På justitieutskottets vägnar

Gun Hellsvik

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gun Hellsvik (m), Ingvar Johnsson (s), Märta Johansson (s), Margareta Sandgren (s), Alice Åström (v), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Ann-Marie Fagerström (s), Maud Ekendahl (m), Helena Zakariasén (s), Morgan Johansson (s), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Kia Andreasson (mp), Gunnel Wallin (c), Sture Arnesson (v) och Johan Pehrson (fp).

Utskottets överväganden

I detta betänkande behandlar utskottet ett antal motionsyrkanden som rör polisen och som väckts under den allmänna motionstiden år 2000.

Evenemangskostnader

Enligt 2 kap. 16 § ordningslagen (1993:1617) skall den som anordnar en allmän sammankomst eller offentlig tillställning svara för att det råder god ordning vid sammankomsten eller tillställningen. Polismyndigheten får meddela de villkor som behövs för att upprätthålla ordning och säkerhet. Villkoren får innefatta skyldighet för anordnaren att anlita personal, exempelvis ordningsvakter.

Vidare gäller enligt 2 kap. 26 § samma lag att den som i *vinstsyfte* anordnar en offentlig tillställning som huvudregel skall ersätta polismyndighetens kostnader för att hålla ordning vid tillställningen. Ersättningskyldigheten gäller dock inte sådana ideella föreningar som är skattebefriade enligt inkomstskattelagen (1999:1229).

I motion Ju933 (fp) hävdas att undantaget i fråga om ideella föreningar bör tas bort.

Under riksdagsbehandlingen av regeringens förslag till den nuvarande ordningslagen (bet. 1993/94:JuU1 s. 14 f) anförde kulturutskottet i ett yttrande att det fanns skäl som med tyngd talade för att ersättningskyldigheten skulle utvidgas så att även ideella föreningar skall kunna åläggas ersättningskyldighet när det finns särskilda skäl till det. Kulturutskottet förutsatte också att utvecklingen av praxis vid tillämpningen av ersättningsbestämmelserna skulle följas, liksom förekomsten av ordningsproblem i samband med större arrangemang, något som syftade till att frågan om ytterligare utsträckning av kostnadsansvaret skulle kunna aktualiseras i framtiden utan att någon särskild utredning skulle behöva göras.

Även konstitutionsutskottet yttrade sig i ärendet och utgick från att ersättningsfrågan skulle följas i Regeringskansliet och att behövliga initiativ skulle tas om orimliga konsekvenser för mötesfriheten skulle uppstå.

Justitieutskottet delade de synpunkter som konstitutionsutskottet och kulturutskottet fört fram, och utskottet utgick således från att man i Regeringskansliet skulle följa tillämpningen av ersättningsfrågorna ur båda de aspekter som lyfts fram i yttrandena. På det sättet skulle samtidigt det underlag som kunde krävas för en eventuell framtida utvidgning av ersättningskyldigheten skaffas fram.

Utskottet har sedan dess vid ett flertal tillfällen behandlat motionsyrkanden som tagit sikte på polisens kostnader för bevakning av olika evenemang. Senast skedde det våren 2000 (bet. 1999/2000:JuU6 s. 8 f). Utskottet noterade då att det inom Rikspolisstyrelsen pågick ett arbete med att ta fram riktlinjer

för hur myndigheterna skall hantera frågan om ersättning för ordningshållning. Utskottet ansåg att resultatet av arbetet med de nya riktlinjerna borde avvaktas.

Det nämnda arbetet har resulterat i en promemoria som sändes ut till polismyndigheterna den 4 december förra året. Promemorian syftar bl.a. till att åstadkomma en samstämmig syn dels på förutsättningarna för att begära ersättning för ordningshållningen i samband med idrottsevenemang, dels på ansvarsfördelningen mellan arrangören och polisen.

I promemorian anges vissa kriterier för när en ideell förening anses skattebefriad och därmed inte kan åläggas att betala för polisbevakning.

Såvitt gäller möjligheten att kräva att den som anordnar en tillställning i vinstsyfte åläggs ett kostnadsansvar anføres att någon allmängiltig tolkning av begreppet "vinstsyfte" inte kan göras. I stället redovisas överväganden som kan tjäna som ledning för de handläggande polismyndigheterna.

Också frågan om vad som skall anses vara ordningshållning "vid tillställningen" analyseras och promemorian rekommenderar att anordnarens ansvar begränsas till själva arenan och dess omedelbara närhet.

Till promemorian har fogats en utredning om de rättsliga förutsättningarna för att ta betalt för polisbevakningen vid idrottsevenemang.

Utskottet har inhämtat att det under år 1999 debiterades 20 950 kr för ordningshållning. Motsvarande siffra för år 2000 var 284 883 kr. Totalt tog man under dessa två år betalt i åtta fall. Under båda åren rörde det sig om festivaler, marknader och travtävlingar.

Utskottet kan konstatera att reglerna på området innebär att idrottsklubbar i princip inte behöver betala för ordningshållningen. Detta kan naturligtvis ur vissa aspekter förefalla otillfredsställande. Å andra sidan kan det tänkas att frågan framöver kommer i ett annat läge om underhållningsidrotten bolagiseras. Utskottet är i vart fall för närvarande inte berett att ta något initiativ till en lagändring. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju933 i denna del.

Polisens utrustning

Beväpning

I motionerna Ju209 och Ju236 (båda m) efterfrågas möjligheter för polisen att använda en mer nyanserad uppsättning av vapen, och motionärerna nämner bl.a. pepparspray.

Huvudbeväpningen för personal i yttre tjänst består i dag av en personlig pistol, vanligen en Sig Sauer 225 i kaliber 9x19 mm.

I kungörelsen (1969:84) om användande av skjutvapen i polistjänsten finns bestämmelser om när skjutvapen får användas. Så är fallet bl.a. om det föreligger nödvärnsrätt enligt 24 kap. 1 § brottsbalken. Skjutvapen får också användas för att hindra den som är frihetsberövad från att rymma.

Rikspolisstyrelsen har meddelat föreskrifter och allmänna råd om användande av skjutvapen i polistjänsten (RPSFS 1990:4, FAP 104-2).

Såvitt gäller de andra av motionärerna efterfrågade medlen finns bestämmelser om tårgas i Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om användning av tårgas i polistjänsten (RPSFS 2000:70, FAP 104-3). Tårgas bör användas bara om mildare tvång bedömts otillräckligt och det med hänsyn till uppgiften kan anses försvarligt att använda tårgas.

Här bör även nämnas Rikspolisstyrelsens föreskrifter om expanderbar batong (RPSFS 1999:3, FAP 200-7). Enligt dessa får polismyndigheterna tillåta att en sådan batong bärs av den som har behov av det och har genomgått särskild utbildning för dess handhavande.

Utskottet har inhämtat att det inom Rikspolisstyrelsen pågår ett utvecklingsarbete som rör polisens beväpning. Inom ramen för det är bl.a. frågan om användning av pepparspray och s.k. bean bags, dvs. ett slags hagel i en tygpåse, aktuell.

Utskottet konstaterar i likhet med motionärerna att det finns behov av en mer nyanserad uppsättning av vapen inom polisen. Det är därför tillfredsställande att ett arbete inletts för att åstadkomma en förbättring i den riktning som motionärerna efterfrågar. Det behövs alltså inte någon åtgärd från riksdagen i ämnet. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju209 och Ju236 i här aktuell del.

IT-stöd

I motion Ju236 (m) anförs att polisen bör ha tillgång till datorer i bilarna. I motion Ju237 (kd) efterfrågas i mer allmänna ordalag ett bättre IT-stöd inom polisen.

I samband med att utskottet behandlade budgetpropositionen för år 2001 ställde sig utskottet bakom regeringens prioriteringar, bland dem att utredningsverksamheten skulle förstärkas så att fler brott kan klaras upp (bet. 2000/01:JuU1 s. 29 f).

I budgetpropositionen redovisade regeringen vidare sin uppfattning om hur rättsväsendet skall utvecklas (utg.omr. 4, avsnitt 4.4.2). I det sammanhanget anfördes att teknikutvecklingen ger rättsväsendet nya verktyg och möjligheter men samtidigt kräver att verksamheterna och regelverken kring dem anpassas för att kunna ta till vara de möjligheter som den nya tekniken ger. För att utnyttja rättsväsendets resurser så effektivt som möjligt, höja kvaliteten i verksamheten och skapa attraktiva arbetsplatser skall myndigheterna ges förutsättningar att utnyttja den nya tekniken. Rättsväsendets IT-struktur skall kunna samverka med varandra för att förhindra dubbelarbete.

Budgetpropositionen innehöll också en redovisning av genomförda och planerade insatser på detta område. Här (avsnitt 4.5.1) anförde regeringen att de nya registren för misstanke- och belastningsuppgifter samt den första etappen av DurTvå, som är ett stöd för förundersökningsprocessen, hade tagits i bruk under år 1999. Enligt regeringen var det angeläget att följa hur systemen utnyttjades i polisverksamheten och säkerställa de effektivitetsvinster

som systemen möjliggör. Regeringen hade tillsatt en särskild utredare för att följa genomförandet av den nya polisregisterlagstiftningen (dir. 1999:99).

Också resultatredovisningen i budgetpropositionen (avsnitt 4.6.1) innehöll uppgifter av intresse här. Sålunda upplystes att polisväsendets IT-kostnader uppgår till ca 730 miljoner kronor per år. Vidare noterades att Rikspolisstyrelsen under år 1999 initierat en översyn av polisväsendets IT-verksamhet. Regeringen refererade också en granskning av polisens IT-stöd som Riksrevisionsverket (RRV) genomfört (RRV 2000:8). Enligt RRV tillbringar poliser i medeltal 2,5 timmar per dag vid sitt IT-stöd. RRV fann också stora brister i tillgänglighet och användbarhet. IT-stödet var bl.a. inte tillgängligt i bilar och på brottsplatser. Det fanns också brister i förvaltning och genomförande av nyinvesteringarna.

Regeringen anförde vidare att Rikspolisstyrelsen har utarbetat en gemensam strategi för IT och annan verksamhetsutveckling. Inom styrelsen har skapats en Utvecklings- och strategienhet som fått ett helhetsansvar för all verksamhetsutveckling, inklusive utveckling och förvaltning av IT-system. För att säkerställa ett lokalt inflytande över verksamheten har ett utvecklingsråd skapats, där bl.a. chefen för Statens kriminaltekniska laboratorium och åtta länspolismästare ingår. Rådet har, enligt vad regeringen anförde, en viktig funktion som garant för att utvecklingsarbetet motsvarar det verksamheten efterfrågar.

I detta sammanhang bör även nämnas att regeringen den 7 december 2000 beslutat att en beredning skall tillkallas med uppgift att verka för rättsväsendets utveckling (dir. 2000:90). Beredningen skall bl.a. undersöka möjligheterna att förkorta den genomsnittliga genomströmningstiden från brottsanmälan till dom och straffverkställighet. I direktiven nämns särskilt att det är en uppgift för beredningen att överväga på vilket sätt den moderna tekniken på ett bättre sätt än i dag kan stödja brottmålsprocessen och därigenom också bidra till bl.a. kortare genomströmningstider. Uppdraget i denna del innefattar även att undersöka om det i lagstiftningen finns hinder mot ett effektivare utnyttjande av IT-stödet i rättsväsendets verksamhet. Förslag skall presenteras i delbetänkanden av beredningen efter hand som olika frågor behandlas. Senast före utgången av år 2003 skall beredningen redovisa det vid detta tillfälle aktuella läget inom rättsväsendet för de frågor som det ankommer på beredningen att överväga samt en plan för det fortsatta arbetet.

Åtgärder för kortare genomströmningstider har också föreslagits av RRV i rapporten Brottmålskedjan – rättsadministrativ analys med internationella jämförelser (RRV 2001:3).

Utskottets uppföljningsgrupp har nyligen tagit upp frågan om polisens IT-stöd. En utfrågning har hållits med företrädare för Rikspolisstyrelsen. Information lämnades om den ovan nämnda strategin. Sammanfattningsvis framkom följande. Inom polisen finns behov av information och kunskap i många olika avseenden. Det är för att kunna ta fram sådan information, göra den tillgänglig, automatisera flödet och underlätta kommunikation mellan enheter som IT är viktigt. Till skillnad från tidigare arbetar man nu så att verksamheten och

tekniken skall integreras. Här handlar det bl.a. om att utgå från verksamhetsprocesser, exempelvis handläggningen av en anmälan fram till dess att förundersökningen överlämnas till åklagaren. För att åstadkomma en bättre styrning finns bl.a. det ovan nämnda Utvecklingsrådet. Framöver kommer man att beställa system, inte ta fram dem själva. Många projekt måste av olika skäl genomföras stegvis. Systemen måste också kunna kommunicera med varandra. Gjorda investeringar måste tas till vara innan nya görs, och i den mån nya system införs måste de byggas bl.a. på ett genomtänkt säkerhetskoncept. I det sammanhanget framkom att orsaken till att e-post inte används externt är just att säkerheten inte kan garanteras, vilket är särskilt viktigt inom polisverksamheten. De nya polisbilar som levereras är utrustade med datastöd. Det är sedan upp till respektive polismyndighet att beställa dessa. På sikt hoppas man bl.a. kunna arbeta med röststyrd utrustning i bilar.

Utskottet vill inledningsvis understryka det självklara faktum att användning av IT inte är ett mål utan ett medel, ett medel för att uppnå goda resultat i verksamheten. Som motionärerna påpekar är det viktigt att moderna medel används. Utskottet kan också konstatera att man inom polisen arbetar med att ta till vara de möjligheter som teknikens utveckling ger. Som framhållits i samband med den utfrågning uppföljningsgruppen hållit är planering viktigt i sammanhanget. Utskottet kan mot denna bakgrund inte se att det skulle behövas någon åtgärd från riksdagens sida för att teknikens landvinningar skall komma till nytta inom polisen. Önskemålet om datorer i polisbilarna är tillgodosett med den möjlighet som nu finns att beställa sådana bilar. I vilken mån den möjligheten skall utnyttjas måste få avgöras av respektive polismyndighet utifrån bl.a. operativa behov.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju236 i denna del och Ju237.

Helikoptrar

I motion Ju216 (kd) hävdas att polisens sju helikoptrar – som är enmotoriga – bör bytas ut mot tvåmotoriga och att en helikopter bör baseras i Östersund.

Helikopterverksamheten inom polisen regleras i dag av Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (RPSFS 1987:13, FAP 121-1). Dessa har gällt sedan år 1987 och innebär bl.a. att någon helikopter inte är baserad i Östersund.

Utskottet har inhämtat att 1987 års föreskrifter håller på att arbetas om. Vidare har avtal träffats om leverans av sex nya helikoptrar, samtliga tvåmotoriga. Utbyte av den sjunde helikoptern planeras. Leverans av de sex nya helikoptrarna kommer att ske under senare delen av år 2001 och i början av år 2002. De nya helikoptrarna kostar ca 30 miljoner kronor per styck inklusive den polisiära utrustning som krävs i dem.

Utskottet konstaterar att önskemålet om en modernisering av helikoptrarna är tillgodosett. Frågan om polisens anslag skall användas för att köpa en ytterligare helikopter eller inte kräver ett underlag som riksdagen saknar. Det är för övrigt inte heller rimligt att riksdagen tar ställning i sådana detaljfrågor.

Frågan om var tillgängliga helikoptrar bör vara baserade är, och bör även i framtiden vara, en fråga för Rikspolisstyrelsen. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju216.

Polisens arbetsmiljö

I motion Ju204 (v) begärs en översyn av polisens arbetsituation.

I september 1999 begärde Rikspolisstyrelsen att myndigheterna inom polisväsendet skulle redovisa de påpekanden som de erhållit från Yrkesinspektionen under år 1998 och den tid som därtills förflutit under år 1999. Samtliga myndigheter utom två hade fått påpekanden. Yrkesinspektionens synpunkter gällde fyra huvudområden, nämligen hur internkontrollen sköts, den psykosociala arbetsmiljön, enmanstjänstgöring och arbetsmiljöutbildning. Fokus var riktat på den psykosociala arbetsmiljön, något som synes hänga samman med de besparingar och organisationsförändringar som genomförts under senare år.

Materialet kommer att utgöra en kunskapsbas i styrelsens stödjande verksamhet gentemot polismyndigheterna. En person har nyligen anställts för att samordna arbetsmiljöfrågorna inom polisväsendet. I mars i år kommer en arbetsmiljökonferens att anordnas. Syftet är bl.a. att åstadkomma en bas för spridning av erfarenheter inom arbetsmiljöområdet. Man planerar ett system som skall kunna ge information om hur stor sjukfrånvaron är, fördelat på män och kvinnor, civilanställda och polismän. Redovisningen kommer att avse den procentuella sjukfrånvaron i förhållande till arbetstiden. Ett annat system kommer att från och med år 2001 kunna redovisa hur arbetsskador följs upp. Med dessa system kommer man att få en bild av hur arbetsmiljön ser ut. Vidare planeras en s.k. debriefinghandledning för fall där poliser utsatts för svåra psykiska påfrestningar. Ett projekt som går ut på att finna metoder för att mäta stress planeras också, och en ny enkät om sexuella trakasserier väntas bli klar i vår.

När utskottet behandlade ett liknande yrkande våren 2000 anförde utskottet att det självfallet inte hade någon annan uppfattning än motionärerna när det gäller vikten av en god arbetsmiljö. Arbetet som polis innebär emellertid, anförde utskottet, att risken att utsättas för våld, hot och kränkande uttalanden är större än för andra yrkesgrupper. Det var därför av stor vikt att frågor om arbetsmiljön inom polisen ständigt uppmärksammas. Som påpekades i motionerna hade under senare år ett flertal förändringar bidragit till en mer besvärlig situation. Här tänkte utskottet på de i och för sig nödvändiga neddragningarna av den civilanställda personalen. Det svåra ekonomiska läget i flera kommuner hade också inneburit att det samlade sociala skyddsnetet blivit sämre, vilket kunde öka pressen på polispersonalen.

Mot denna bakgrund – fortsatte utskottet – finns en risk att polisen inte till fullo klarar sin uppgift, något som i sin tur riskerar att urholka förtroendet för polisens verksamhet. Det var därför glädjande att åtgärder som långsiktigt kan bidra till en bättre arbetsmiljö vidtagits. Här tänkte utskottet bl.a. på den ovan

redovisade granskningen av påpekanden från Yrkesinspektionen. I sammanhanget framhölls även arbetet med planering av arbetstiden och förbättring av polisens utrustning. På sikt är det också, anförde utskottet, nödvändigt att antalet poliser ökar och att civilanställda i högre utsträckning sköter arbetsuppgifter som man inte behöver vara polis för att utföra.

I sammanhanget bör även nämnas att regeringen nyligen, som framgår längre fram i betänkandet, beslutat om en utredning av vilka arbetsuppgifter som bör åvila polisen.

Den 1 februari i år beslutade regeringen att till Lagrådet remittera ett förslag om ersättning för ideell skada. Motivledes förespråkar regeringen en något förstärkt rätt till kränkingsersättning för vissa yrkesgrupper, bl.a. poliser.

Utskottet anser att de överväganden som gjordes förra våren alltså har bärkraft. Mot den bakgrunden är det således glädjande att arbetet med att förbättra arbetsmiljön inom polisen kommit ytterligare en bit på vägen. Här tänker utskottet bl.a. på det gedigna arbete som läggs ner inom Rikspolisstyrelsen, men också på det utredningsarbete som nyligen inlets i fråga om renodling av polisens arbetsuppgifter. Det är viktigt att arbetsmiljöfrågorna inte betraktas som isolerade från den övriga verksamheten. Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion Ju204.

Interna utredningar inom polisväsendet

I motion Ju220 (v) efterfrågas en utredning av reglerna för hur anmälningar mot polispersonal skall handläggas. I motion Ju933 (fp) anfördes att det bör inrättas en särskild ansvarsnämnd för utredning av brott inom polisen.

Utskottet har behandlat liknande yrkanden tidigare. Senast skedde det våren 2000 (bet. 1999/2000:JuU6 s. 20 f). I det ärendet finns en utförlig redovisning av tidigare utredningar m.m. i ämnet. Såvitt gällde de då aktuella motionsyrkandena ansåg utskottet att riksdagen borde avvakta en redovisning från Rikspolisstyrelsen av vilka åtgärder som vidtagits med anledning av en rapport från Justitiekanslern, en rapport benämnd Rutiner vid utredningar av dödsfall i samband med myndighetsingripanden.

Den 14 december 2000 beslutade regeringen att ge en kommitté med parlamentarisk sammansättning i uppdrag att granska den ordinära tillsynen av polisen och åklagarväsendet i syfte att säkerställa att medborgarnas krav på en demokratisk insyn och kontroll skall kunna tillgodoses på bästa sätt (dir. 2000:101). Kommittén skall också överväga om regleringen, organisationen och handlägningsrutinerna för brottsanmälningar och klagomål mot anställda inom polisen och åklagarväsendet uppfyller de höga krav som måste ställas på en sådan verksamhet. Uppdraget skall redovisas senast den 28 juni 2002.

Samma dag beslutade regeringen också att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att göra en sammanhållen och övergripande granskning av

förfarandet vid brottsutredningen i samband med Osmo Vallos dödsfall (dir. 2000:95). Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 2001.

Utskottet konstaterar att önskemålet om en utredning av hur anmälningar mot polismän skall handläggas är tillgodosett. I avvaktan på resultatet av utredningsarbetet bör riksdagen inte uttala sig i ämnet.

Utskottet föreslår att motion Ju220 och motion Ju933 i här aktuell del avslås av riksdagen.

Internationellt polissamarbete

I motion Ju914 (kd) efterfrågas en utbyggnad av Europol. I samma motion liksom i motion U513 (m) begärs en effektivare bekämpning av bl.a. narkotikabrottsligheten.

Inom EU sker straffrättsligt samarbete och polissamarbete inom ramen för den tredje pelaren. Till sin karaktär är samarbetet där mellanstatligt. Någon normgivningskompetens har inte överlåtits från medlemsstaterna till unionen. Samarbetet omfattas alltså inte av EG-rätten och dess principer. Skälet till denna ordning är att samarbetet berör rättsstatliga kärnområden, inom vilka det ansetts viktigt att medlemsstaterna har ett självbestämmande.

Amsterdamfördraget innebär att strukturen för EU-samarbetet förändrats. Här är avdelning VI i Unionsfördraget av intresse. Enligt artikel 29 skall unionens mål vara att ge medborgarna en hög säkerhetsnivå inom ett område med frihet, säkerhet och rättvisa genom att bland medlemsstaterna utforma gemensamma insatser på områdena polissamarbete och straffrättsligt samarbete samt genom att förebygga och bekämpa rasism och främlingsfientlighet.

Detta mål skall uppnås genom förebyggande och bekämpande av brottslighet, vare sig denna är organiserad eller ej, särskilt terrorism, människohandel och brott mot barn, olaglig narkotikahandel och olaglig vapenhandel, korruption och bedrägeri. Åtgärderna skall vidtas genom närmare samarbete mellan polismyndigheter, tullmyndigheter och andra behöriga myndigheter i medlemsstaterna, både direkt och genom Europeiska polisbyrå (Europol) och genom sådant samarbete mellan rättsliga myndigheter och andra behöriga myndigheter i medlemsstaterna, allt i enlighet med närmare bestämmelser i andra artiklar i fördraget. Vidare skall tillnärmning av straffrättsliga regler i medlemsstaterna kunna ske när det är nödvändigt.

Inom EU bedrivs ett omfattande arbete mot organiserad brottslighet. En särskild handlingsplan mot den organiserade brottsligheten antogs av RIF-rådet i april 1997 och godkändes av Europeiska rådet vid dess möte i Amsterdam i juni samma år. Handlingsplanen innehåller politiska riktlinjer och särskilda rekommendationer till rådet att vidta en rad åtgärder som spänner över ett vitt fält.

Vid sitt möte i Wien i december 1998 gav Europeiska rådet i uppdrag åt RIF-rådet att förstärka åtgärderna mot den organiserade brottsligheten med beaktande av de utökade möjligheter i detta hänseende som Amsterdamför-

draget ger. Uppdraget återfinns i en handlingsplan för genomförande av Amsterdamfördraget, den s.k. Wienhandlingsplanen.

I enlighet med en rekommendation i 1997 års handlingsplan har rådet inrättat en sektorsöversgripande arbetsgrupp mot den organiserade brottsligheten. En av gruppens huvuduppgifter är att genomföra de riktlinjer och rekommendationer som finns i handlingsplanen. Arbetsgruppen har utarbetat en ny sammanhållen strategi för det fortsatta arbetet med att förebygga och bekämpa den organiserade brottsligheten. Strategin antogs av RIF-rådet den 27 mars 2000.

I detta sammanhang bör även nämnas slutsatserna från Europeiska rådets möte i Tammerfors den 15 och 16 oktober 1999. Stats- och regeringscheferna enades där om ett antal politiska riktlinjer och prioriteringar. Inledningsvis kan framhållas att kommissionen fått i uppdrag att presentera en resultattavla – en s.k. scoreboard – för att underlätta genomförandet av RIF-bestämmelserna i Amsterdamfördraget, Wienhandlingsplanen och slutsatserna från mötet i Tammerfors. Syftet med resultattavlan, som numera har upprättats, är att underlätta genomförandet av överenskomna bestämmelser genom att fastställa vem av rådet, kommissionen eller medlemsstaterna som skall agera och tidpunkten för när åtgärderna skall vara genomförda. Vidare är avsikten att förbättra insynen i det rättsliga och inrikes samarbetet.

Såvitt nu är i fråga är vidare ett antal punkter bland Tammerforsslutsatserna av intresse. I punkt 5 anges bl.a. att brottslingar inte får ges några möjligheter att utnyttja skillnader mellan medlemsstaternas rättssystem och att bättre överensstämmelse och ökad konvergens måste uppnås mellan medlemsstaternas rättssystem. I punkt 6 anförs att människor har rätt att förvänta sig att unionen tar itu med det hot mot deras frihet och lagliga rättigheter som den grova brottsligheten utgör. Gemensamma insatser mot detta hot är nödvändiga för att förebygga och bekämpa brottslighet och kriminella organisationer i hela unionen. En gemensam mobilisering av polisiära och rättsliga resurser är nödvändig för att garantera att det inte finns några gömställen för brottslingar eller vinning av brott inom unionen. I punkt 23 behandlas frågan om åtgärder mot människohandel och ekonomiskt utnyttjande av migranter. Medlemsstaterna uppmanas att tillsammans med Europol inrikta sina ansträngningar på att upptäcka och upplösa de kriminella nätverk som berörs. Vidare efterfrågar Europeiska rådet i punkt 41 utarbetande av gemensamma prioriteringar, vilka bör beaktas vid utarbetande av ny lagstiftning. I punkt 43 efterlyses gemensamma utredningsgrupper i enlighet med EG-fördraget, som ett första steg i kampen mot narkotikahandel och människohandel samt terrorism. De bestämmelser som skall fastläggas i detta avseende bör enligt Europeiska rådet tillåta företrädare för Europol att när så är lämpligt delta i sådana grupper i en stödjande funktion. I punkt 44 uppmanas till inrättandet av en europeisk aktionsgrupp med europeiska polischefer som i samarbete med Europol skall utbyta erfarenheter och information om aktuella tendenser i gränsöverskridande brottslighet samt bidra till planeringen av operativa åtgärder. Europols nyckelroll understryks i punkt 45; bl.a. bör Europol få

operativa uppgifter. Slutligen bör även punkt 48 tas upp här. I den anges att insatserna för att enas om gemensamma definitioner i de nationella rättsordningarnas straffrätt inledningsvis bör koncentreras till ett begränsat antal sektorer med särskild betydelse. Här nämner Europeiska rådet bl.a. ekonomisk brottslighet, narkotikahandel, människohandel, högteknologisk brottslighet och miljöbrott.

När det gäller narkotikabrottslighet bör här även nämnas ministerrådets arbetsgrupp mot olaglig handel med narkotika. Sverige har föreslagit att det skall inrättas ett system på EU-nivå för kriminalteknisk profilanalys av viss beslagtagna syntetisk narkotika. Resultaten av denna analys skall komma Europol och de brottsbekämpande myndigheterna i alla medlemsstater till godo.

För närvarande finns ingen skyldighet för polisen utan endast möjlighet att utbyta information om narkotika. Från svensk sida vill man nu se en bindande överenskommelse, både när det gäller traditionell polisinformation och resultaten från kriminalteknisk profilanalys avseende syntetisk narkotika. Syftet är att öka effektiviteten i kampen mot den storskaliga produktionen och distributionen av amfetamin och ecstasy.

Utskottet har inhämtat att frågan om en utvidgad behörighet för Europol bereds i Regeringskansliet, och att det svenska ordförandeskapet har initierat en diskussion kring en utvidgning av Europols mandat. Bakgrunden till det är bl.a. att Europol kan tvingas avbryta pågående utredningar om den brottsliga verksamheten övergår i brottstyper som inte täcks av mandatet.

I budgetpropositionen för år 2001 anförde regeringen (utg.omr. 4, avsnitt 4.6.1) att verksamheten vid Europol även i fortsättningen skall inriktas på det operativa arbetet. Det rör sig i första hand om åtgärder för att färdigställa Europols informationssystem så att informations- och underrättelseutbyte mellan Europol och medlemsländerna kan ske i full skala. Regeringen anförde vidare att kunskapen om Europol och därmed nyttan av samarbetet ännu inte fått den spridning som är önskvärd. Särskilda åtgärder skall därför vidtas för att öka medvetenheten om Europols roll i den gränsöverskridande brottsbekämpningen.

I regleringsbrevet för polisväsendet år 2001 anges som ett verksamhetsmål att polisen skall delta i och utveckla det internationella polissamarbetet och se till att det kommer till nytta i verksamheten mot den grova och gränsöverskridande brottsligheten. Polisen skall också vara redo att fullt ut tillämpa Schengenregelverket (verksamhetsmål 4). Ett återrapporteringskrav avseende vidtagna åtgärder har kopplats till målet.

Justitieministern har nyligen svarat på en fråga rörande planerade åtgärder för en intensifierad narkotikabekämpning (fråga 2000/01:271). I svaret görs bedömningen att nationella brottsbekämpande åtgärder måste kopplas ihop med internationellt samarbete och samverkan. I svaret hänvisas dels till Schengensamarbetet, dels till det nordiska polis- och tullsamarbetet, PTN, inom vars ram olika projekt bedrivs för narkotikabekämpning. Vidare hänvisas till den nya lagen om straff för smuggling och till lagen om internationellt

tullsamarbete. Den sistnämnda lagen ger, enligt justitieministern, tullmyndigheterna inom EU möjlighet till ökat samarbete avseende bl.a. informationsutbyte, utredningar och spaning.

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden liknande de nu aktuella. Senast skedde det våren 2000 (bet. 1999/2000:JuU17 s. 23 f). Såvitt gällde önskemål om att Europol skulle bli effektivare och utrustas med vidgade befogenheter noterade utskottet att steg i denna riktning redan tagits bl.a. i och med Tammerforsmötet. Någon åtgärd från riksdagens sida var således inte erforderlig.

Sverige har tagit initiativ till en utvidgning av Europol. Motionsönskemålet härom får anses vara tillgodosett.

Vad härefter gäller frågan om narkotikabekämpningen vill utskottet, i likhet med justitieministern, framhålla både de åtgärder som vidtagits i form av samarbete på olika områden och nämnda lagstiftningsprojekt. Något uttalande av riksdagen behövs inte.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju914 och U513 i här aktuella delar.

Organisationsfrågor

I motion Ju236 (m) begärs en utvärdering av hur polisstyrelserna fungerar i den nya polisorganisationen. I motion Ju247 (m) riktas kritik mot genomförandet av organisationsreformen i Västra Götalands län. Enligt motionären bör regeringen återkomma med ett förslag till en ny indelning av polisdistrikt.

Grundläggande bestämmelser om polisens organisation finns i polislagen (1984:387). Varje län utgör ett polisdistrikt. Inom varje län finns en polismyndighet som ansvarar för polisverksamheten där (4 §). För ledningen av polismyndigheten finns en polisstyrelse. Den består av myndighetens chef och det antal övriga ledamöter som regeringen bestämmer. Regeringen utser de ledamöter som utöver polischefen skall ingå i styrelsen (5 §). I storstadsområdena liksom i Dalarnas, Gävleborgs, Värmlands, Västerbottens och Norrbottens län är antalet ledamöter tretton. I Gotlands polisstyrelse finns sju ledamöter. I övriga styrelser är antalet ledamöter elva.

Utskottets uppföljningsgrupp har under år 2000 genomfört en studie av hur arbetet i polisstyrelserna går till. Därvid har bl.a. följande framkommit.

Riksdagspartiernas kanslier informeras om hur många ledamöter som skall väljas. Beräkningen bygger på utfallet av riksdagsvalet i respektive län. Kanslierna lämnar sedan uppgift till Regeringskansliet om namnen på de nominerade. Könsfördelningen mellan ledamöterna i polisstyrelserna är jämn. Uppgiften att vara ordförande lämnas till en representant för det största blocket, och vice ordförande utses inom det näst största.

I den utredning som ligger till grund för polisens styrsystem (Styrningen av polisen, SOU 1998:74 s. 79 f) sägs bl.a. att kravet på inflytande och insyn från lekmän gör sig gällande särskilt starkt med hänsyn till den betydelse som polisen har för medborgarna. Här tänkte utredningen bl.a. på polisens befo-

genheter att utöva tvång. Utredningen ansåg att polisstyrelsen bör ha uppgifter av övergripande natur. Polismyndighetens arbetsordning borde beslutas av polisstyrelsen. Vidare anfördes att polisstyrelsen borde åläggas den allmänna skyldigheten att se till att statsmakternas prioriteringar och riktlinjer får genomslag i polisarbetet, att verksamheten bedrivs effektivt och med iakttagande av rättssäkerhetens krav samt att förvaltningen inom distriktet fungerar väl. Utredningen ansåg också att polisstyrelsen bör besluta i frågor som rör indelningen av distriktet i polisområden och andra geografiska ansvarsområden. Vidare anförde utredningen att polisstyrelsen årligen bör utfärda bestämmelser i fråga om planering och uppföljning. I det sammanhanget noterade utredningen att beslut i flertalet av de frågor som polisstyrelsen bör avgöra fattas genom beslut om verksamhetsplan, budget och budgetföreskrifter.

Polisstyrelsernas uppgifter har sedermera reglerats i polisförordningen (1998:1558). I 3 kap. 1 § föreskrivs att polisstyrelsen särskilt skall se till att polisarbetet bedrivs i överensstämmelse med de prioriteringar och riktlinjer som riksdagen och regeringen lagt fast för polisverksamheten. I 3 kap. 2 § anges att polisstyrelsen bl.a. avgör viktiga frågor om planeringen och inriktningen av verksamheten samt ekonomi.

Uppföljningsgruppens arbete med polisstyrelserna inbegrep också en granskning av ett urval av protokoll. Detta kom att röra sig om protokollen från sammanträdena i polisstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands, Skåne, Hallands, Kalmar, Jämtlands och Norrbottens län. I tiden gjordes en avgränsning till andra halvåret 1999. I den promemoria som granskningen resulterade i anfördes bl.a. följande. Av de protokoll som infordrats framgår att styrelserna får en hel del information om budgetutfall, brottsutveckling m.m. Vidare framgår att man fattar beslut om organisatoriska frågor, t.ex. i fråga om kommunikationscentraler och sammanläggning av närpolisområden. I fråga om verksamhetsplaner visar protokollen att dessa diskuteras och beslutas i styrelserna. Slutligen finns bland protokollen exempel på att man beslutar om arbetsordningar.

Uppföljningsgruppen gjorde bedömningen att det är för tidigt att nu uttala sig om hur arbetet i styrelserna fungerar. Därtill krävs dessutom ett bredare underlag även om de inhämtade protokollen snarast talade för att arbetet bedrivs som det var tänkt. I sammanhanget noterade gruppen att Rikspolisstyrelsen satsat på att utbilda de nyvalda ledamöterna på s.k. polisriksdagar.

Landets indelning i län är inte direkt reglerad i lag eller på annat sätt. Där emot framgår länsindelningen indirekt av det tillkännagivande (1998:1349) om länens indelning i kommuner som regeringen utfärdat. Det finns inte heller några regler om förfarandet vid ändringar i länsindelningen. Regeringen anses ha rätt att besluta om mindre ändringar, medan frågor om mera omfattande ändringar bör underställas riksdagen (bet. 1999/2000:BoU5 med hänvisningar).

Utskottet vill till att börja med understryka att polisstyrelsernas uppgift är att se till att statsmakternas prioriteringar får genomslag i praktiken. För att

åstadkomma detta har polisstyrelsen de medel till sitt förfogande som Rikspolisstyrelsen bestämmer. Utskottet har förståelse för att de sålunda fördelade medlen kan upplevas som otillräckliga och att svårigheter möter i olika avseenden när det gäller att göra prioriteringar. Dessa svårigheter kan emellertid inte tas till intäkt för att verksamheten i polisstyrelserna inte skulle fungera som det var tänkt. Tvärtom visar den genomgång som utskottets uppföljningsgrupp gjort att det i styrelserna förekommer den typ av ärenden som regleringen på området tar upp. Det anförda utesluter dock inte att det på sikt kan finnas skäl att utvärdera verksamheten. I dagsläget är emellertid utskottet inte berett att, såsom föreslås i motion Ju236, ta initiativ till en sådan utvärdering.

Inte heller ser utskottet anledning att, som förordas i motion Ju247, vidta åtgärder för att åstadkomma en annan indelning i polisdistrikt. Det förhållandet att Västra Götalands län må vara ett stort län medför inte att det finns skäl att överge länsindelningen som utgångspunkt för indelningen i polisdistrikt. I sammanhanget vill utskottet också peka på polisstyrelsernas möjlighet att dela in distriktet i polisområden.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju236 och Ju247 i nu aktuella delar.

Ordningsbot i sjötrafik

I motion Fö601 (kd) begärs att Kustbevakningen skall få möjlighet att förelägga ordningsbot.

Enligt 48 kap. 1 § rättegångsbalken (RB) gäller att fråga om ansvar för brott, som hör under allmänt åtal, får under i kapitlet närmare angivna villkor upptas bl.a. genom att polisman förelägger ordningsbot. Ett godkänt föreläggande gäller som lagakraftvunnen dom (48 kap. 3 §). Föreläggande av ordningsbot får utfärdas beträffande brott, för vilket inte stadgas annat straff än penningböter och inte heller normerade böter och för vilket ordningsbot bestämts. Riksåklagaren gör i samråd med Rikspolisstyrelsen urvalet av de brott, för vilka ordningsbot skall bestämmas. Regeringen får meddela föreskrifter om det högsta belopp till vilket ordningsbot får bestämmas samt andra begränsningar för användningen av föreläggande av ordningsbot (48 kap. 13 och 14 §§). Regeringen får förordna att föreläggande av ordningsbot får utfärdas även av åklagare och tulltjänsteman. De bestämmelser i 48 kap. RB som gäller polisman äger motsvarande tillämpning på den som avses med sådant förordnande (48 kap. 20 §).

Att åklagare och tulltjänstemän i vissa fall får förelägga ordningsbot framgår av ordningsbotskungörelsen (1968:199). Sådant föreläggande kan alltså i dag meddelas av åklagare, polisman eller tulltjänsteman.

Kustbevakningen är en civil myndighet med uppgift att utföra sjöövervakning och annan kontroll- och tillsynsverksamhet. Kustbevakningen svarar för miljöräddningstjänsten till sjöss och medverkar i sjöräddningstjänsten.

Kustbevakningens polisiära uppgifter regleras i lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning. Lagen gäller när Kustbevakningen bedriver övervakning till havs och i kustvattnen samt i Väner och Mälaren för att förhindra brott mot föreskrifter i lagar och andra författningar i vissa särskilt angivna fall. Hit hör bl.a. bestämmelser om militära skyddsområden, jakt, fiske och marin miljö (1 §). Om anledning förekommer att brott har förövats mot någon av de uppräknade föreskrifterna har tjänsteman vid Kustbevakningen i vissa hänseenden samma befogenhet som tillkommer polisman enligt RB. Tjänstemannen får sålunda hålla förhör eller vidta annan åtgärd enligt 23 kap. 3 § tredje stycket RB, ta med någon till förhör enligt 23 kap. 8 § RB, gripa någon med stöd av 24 kap. 7 § första stycket RB och företa husrannsakan med stöd av 28 kap. 5 § RB, om åtgärden har till syfte att eftersöka den som skall gripas eller att verkställa beslag (2 §). En tjänsteman vid Kustbevakningen har vidare samma befogenhet som polisman att avvisa, avlägsna eller omhänderta den som med sitt uppträdande i trafiken till sjöss stör ordningen eller utgör en omedelbar fara för denna. Kustbevakningstjänsteman får också under vissa förutsättningar stoppa och visitera fartyg och införa det till svensk hamn (3 och 4 §§).

De nu redovisade befogenheterna får endast utövas i omedelbar anslutning till den gärning som föranleder åtgärden och skall skyndsamt anmälas till polismyndighet (5 och 9 §§).

Någon rätt för kustbevakningstjänsteman att förelägga ordningsbot finns, som ovan framgått, inte.

Av motiven till den nyssnämnda lagen framgår att syftet med denna är att göra det möjligt för tjänstemännen vid Kustbevakningen att göra snabba ingripanden till sjöss i de fall då polis inte är tillgänglig. Den grundläggande uppgiften att bekämpa och utreda brott skulle alltså ligga på polisen (prop. 1981/82:114 s. 23).

Frågan om att låta Kustbevakningens tjänstemän utfärda ordningsbot har behandlats i utskottet tidigare. Senast skedde det hösten 1999 (bet. 1999/2000:JuU4 s. 9 f). I det ärendet finns en utförlig redovisning av tidigare utredningar m.m. i ämnet. Såvitt gällde det då aktuella motionsyrkandet anförde utskottet – i likhet med vad det sagt tidigare – att det i och för sig kunde finnas skäl för att vissa tjänstemän inom Kustbevakningen bör ges rätt att förelägga ordningsbot. En sådan ordning skulle i viss utsträckning avlasta polisen arbetsuppgifter. Enligt utskottets mening fanns det emellertid inte skäl för riksdagen att föregripa den beredning av frågan som då pågick i Regeringskansliet.

Utskottet har inhämtat att frågan om att låta Kustbevakningens tjänstemän utfärda föreläggande om ordningsbot alltså är under beredning i Regeringskansliet.

Utskottet kan konstatera att Kustbevakningens tjänstemän i flera avseenden likställs med polismän. Det ligger därför nära till hands att också låta dem utfärda förelägganden om ordningsbot. Samtidigt noterar utskottet att frågan bereds i Regeringskansliet. Utskottet utgår från att arbetet sker med vederbör-

lig skyndsamhet. I avvaktan på resultatet av arbetet bör riksdagen inte ta ställning frågan. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Fö601 i denna del.

Brott mot homosexuella, bisexuella och transpersoner

I motion Ju724 (v, s, c, fp, mp) efterfrågas såväl särskilda brottsutredare som lokala brottsförebyggande insatser i syfte att bekämpa det våld som riktas mot homosexuella, bisexuella och transpersoner. Liknande önskemål framförs i motion L459 (fp).

I budgetpropositionen för år 2001 (utg.omr. 4 avsnitt 4.4.1) anges att det är en prioriterad uppgift inom polisen att utveckla sin förmåga att förebygga och bekämpa brott med rasistiska eller främlingsfientliga, antisemitiska och homofobiska inslag. Detta är särskilt viktigt när det gäller att kartlägga och analysera hotbilder. Utskottet hade ingen erinran mot regeringens bedömningar i denna del (bet. 2000/01:JuU1 s. 29 f).

I polisväsendets regleringsbrev för år 2001 anges som ett verksamhetsmål att varje polismyndighet skall utarbeta en brottsförebyggande strategi (verksamhetsmål 1). Till målet är kopplat ett återrapporteringskrav av hur verksamheten utvecklats, och särskild redovisning skall lämnas när det gäller brott med rasistiska, främlingsfientliga, antisemitiska och homofobiska inslag samt olaga diskriminering.

Här bör även nämnas att det i regleringsbrevet finns ett verksamhetsmål rörande utredning och lagföring (verksamhetsmål 5). Polisens utredningsarbete skall bedrivas rättssäkert, effektivt och på ett ändamålsenligt sätt. Andelen upplärade brott skall öka och tiden mellan brottsanmälan och slutredovisning skall bli kortare. Polisens bemötande av och stöd till brottsoffer skall även fortsättningsvis ägnas särskild uppmärksamhet. Också till detta verksamhetsmål har kopplats ett krav på återrapportering avseende verksamhetens utveckling och resultat, varvid särskild redovisning skall lämnas när det gäller brott med rasistiska, främlingsfientliga, antisemitiska och homofobiska inslag samt olaga diskriminering.

Bland de övriga kraven på återrapportering bör nämnas att Rikspolisstyrelsen skall redovisa de insatser som gjorts för att genomföra polisväsendets strategi för arbete med frågor som har anknytning till rasism, främlingsfientlighet och homofobiska brott. Redovisningen skall särskilt avse de åtgärder som vidtagits för att öka personalens kunskap om grunden för dessa yttringar och om situationen för de grupper som utsätts för sådana brott.

I BRÅ:s regleringsbrev för år 2001 anges att rådet skall redovisa och kommentera de åtgärder som vidtagits för att fullfölja utbildningsstrategin för personal inom rättsväsendet om brott med rasistiska, främlingsfientliga eller homofobiska inslag.

Justitieministern har nyligen svarat på en fråga om rasistiska brott och brott mot homosexuella (fråga 2000/01:205). I svaret anförs bl.a. att den öppna polisen och Säkerhetspolisen har ett väl fungerande samarbete som lett till att en rad brott begångna inom den rasistiska miljön klarats upp. I svaret sägs också att polisens ovan nämnda utbildningsstrategi kommer att genomfö-

ras under år 2001. Av svaret framgår också att den i motionerna påtalade typen av brott kommer att behandlas med förtur i polisverksamheten.

I avhandlingen *Hatbrott* (Stockholm, 1999) presenteras resultaten från svenska offerstudier omfattande 3 000 homo- och bisexuella män samt 50 organisationer. Avhandlingen tar upp de brott dessa personer utsatts för, vilka konsekvenserna blivit och varför de utsatts.

Regeringen har nyligen överlämnat en skrivelse till riksdagen innehållande en nationell handlingsplan mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering (skr. 2000/01:59). I skrivelsen redovisas en rad åtgärder på området; bl.a. aviseras ett uppdrag till BRÅ om att följa upp rättsväsendets insatser för den här aktuella typen av brott.

Utskottet har behandlat liknande yrkanden tidigare. Senast skedde det våren 2000 (bet. 1999/2000:JuU6 s. 22 f). Utskottet konstaterade då att frågan om skydd för homosexuella mot att utsättas för brott uppmärksammats på flera olika håll. Utskottet var emellertid inte övertygat om att särskilda utredningsmän inom polisen generellt är det bästa sättet att tackla problemen. Utskottet saknade underlag för att bedöma hur ett sådant system skulle kunna byggas upp. Utskottet utgick dock från att en specialisering av det slag som efterfrågas i motionen kommer till stånd, om det är rationellt. Detta borde dock avgöras lokalt på polismyndigheterna, som naturligtvis har att beakta de prioriteringar som statsmakterna ställt upp.

När det sedan gällde det lokala brottsförebyggande arbetet ansåg utskottet att det bör bedrivas just på lokal nivå – lokala behov bör styra vad som bör göras. Utskottet var således inte berett att förorda att riksdagen uttalade sig till förmån för motionsönskemål som så tydligt handlar om sådant som lämpligen bör behandlas ute i kommunerna.

Utskottet vill inledningsvis markera att den typ av brottslighet som motionärerna tar upp måste tas på stort allvar. Som framgår ovan har utskottet också ställt sig bakom regeringens bedömning att bekämpningen av brotten i fråga skall vara en prioriterad uppgift för polisen. Utskottet noterar också med tillfredsställelse att åtgärder vidtagits för att denna prioritering skall få genomslag i praktiken. I sammanhanget vill utskottet också framhålla att det vid sidan av det arbete som bedrivs av berörda myndigheter gjorts insatser på området som lett till en ökad kunskap om de aktuella brotten. Här tänker utskottet bl.a. på den nyss nämnda avhandlingen.

När det sedan gäller de åtgärder som föreslås i motionerna är utskottet inte berett att inta någon annan ställning än den utskottet gav uttryck för förra året. Frågorna om man skall ha särskilda utredare inom polisen och hur det lokala brottsförebyggande arbetet skall ske bör alltså avgöras i polismyndigheterna respektive kommunerna.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju724 och L459 i nu behandlade delar.

Renodling av polisens arbetsuppgifter

I motion Ju230 (s) anförs att polisens verksamhet bör renodlas genom att ansvaret för instängsling av gruvhål flyttas från polisen till länsstyrelserna. I motionerna Ju241 och Ju242 (båda m) hävdas att ansvaret för bevakning av anhållna respektive ansvaret för vissa transporter inte bör åvila polisen.

I februari år 2000 beslutade riksdagen på förslag av utskottet ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda frågan om vilka arbetsuppgifter polisen bör ha (bet. 1999/2000:JuU6 s. 5 f).

Regeringen beslutade den 21 december 2000 (dir. 2000:105) att tillkalla en särskild utredare med uppgift att göra en översyn av polisens arbetsuppgifter. Utredaren skall utreda och lämna förslag till förändringar som innebär att polisens verksamhet renodlas så att polisen i ökad utsträckning kan koncentrera sig på sin centrala funktion att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Uppdraget skall redovisas senast den 1 februari 2002. Ett delbetänkande med en kartläggning av polisens arbetsuppgifter bör redovisas före utgången av augusti 2001.

Utskottet konstaterar att arbete – på riksdagens begäran – pågår med den inriktning som motionärerna efterfrågar. Något ytterligare uttalande behövs inte. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju230, Ju241 och Ju242.

Övrigt

Internationell rättslig hjälp

Motionärerna bakom motion Ju901 (m) efterlyser en överenskommelse mellan Östersjöstaterna innehållande en skyldighet för respektive stat att – för det fall en medborgare i någon av de andra staterna döms för brott – underrätta den dömdes hemland om saken. Liknande önskemål framförs i motion Ju215 (kd).

Frågan om överlämnande av domar behandlas i 1959 års europeiska konvention om inbördes rättshjälp i brottmål. I artikel 22 föreskrivs att varje avtalsslutande part skall underrätta annan part om straffdomar och efterföljande åtgärder, som införs i straffregistret av den förra parten rörande den senare partens medborgare. Sådana underrättelser skall genom justitieministeriets försorg översändas minst en gång om året.

Av punkt 4 i regeringens tillkännagivande (2001:6) av främmande staters anslutning till vissa av Sverige biträdda konventioner angående inbördes rättshjälp, m.m. framgår att bl.a. de baltiska staterna, de nordiska länderna samt Tyskland och Polen anslutit sig till nämnda konvention.

Utskottet har inhämtat att det från och med innevarande år kommer att gå till så att Rikspolisstyrelsen tar ut de aktuella uppgifterna ur belastningsregistret och vidarebefordrar dem till Justitiedepartementet som i sin tur skickar dem till respektive lands centralmyndighet. Bötesdomar omfattas inte. Veder-

börande land erhåller en skrivelse vari anges hur många och vilka medborgare som dömts. Till skrivelsen bifogas ett registerutdrag.

Stöd för det nu beskrivna förfarandet finns i 11 § lagen (1998:620) om belastningsregister (prop. 1997/98:97 s. 161).

Från det nu beskrivna förfarandet får man skilja frihetsberövades *rätt* att ta kontakt med sitt hemlands konsulat. Denna rätt framgår av lagen (1989:152) om underrättelseskyldighet m.m. när utläningar är berövade friheten. Bestämmelserna i lagen syftar till att genomföra Sveriges åtaganden i 1963 års Wienkonvention om konsulära förbindelser. I 1 § föreskrivs att om en utläning berövas friheten, skall den myndighet som ansvarar för verkställigheten av beslutet, på begäran av den frihetsberövade, underrätta hans hemlands konsulat.

Utskottet, som konstaterar att motionsönskemålen om underrättelse om domar är tillgodosedda genom gällande regelverk, föreslår att riksdagen avslår motion Ju215 i här behandlad del och motion Ju901.

Uniformerad polis

I motion Ju927 (m) understryks vikten av att poliser tjänstgör i uniform, om det inte är omöjligt på grund av arbetsuppgifternas karaktär.

Enligt de föreskrifter som Rikspolisstyrelsen meddelat om tilldelning och bärande av polisuniform skall uniform bäras av polisman i tjänst, om inte civil klädsel är lämpligare med hänsyn till tjänstens eller uppdragets art eller andra omständigheter (RPSFS 1998:4, FAP 798-1). Utskottet har inhämtat att föreskrifterna fått denna utformning i syfte att möjliggöra för kriminalpoliser och spaningspersonal att uppträda civilklädda när det är lämpligare.

Utskottet har tidigare behandlat yrkanden i detta ämne. Senast skedde det våren 2000 (bet. 1999/2000:JuU6 s. 29). Utskottet kunde inte finna att något framkommit som motiverade en annan ståndpunkt än den som utskottet tidigare intagit, nämligen att det inte finns anledning för riksdagen att uttala sig i frågan eftersom de regler som finns syftar till att poliser normalt skall använda uniform i tjänsten. Utskottet underströk också att ingenting tydde på att polispersonalen inte följde föreskrifterna.

Utskottet föreslår, på samma skäl som tidigare anförts, att riksdagen avslår motion Ju927 i denna del.

Eftersökning av försvunna personer

I motion Ju225 (m) begärs att riksdagen skall uttala att blodhundar är den bästa metoden för eftersökning av försvunna personer.

Utskottet har under en följd av år behandlat motionsyrkanden rörande metoderna för eftersökning av försvunna personer. Senast skedde det våren 2000 (bet. 1999/2000:JuU6 s. 35 f). I det ärendet finns en utförlig redovisning av det utvecklingsarbete som ägt rum på området de senaste åren, bl.a. rapporten Eftersökning enligt räddningstjänstlagen av försvunna personer (RPS Rapport 1997:1). Sammanfattningsvis handlar det om utbildning i att leda sökoperat-

ioner, informationsmaterial, inrättande av kontaktmän i polismyndigheterna och olika sökmetoder, exempelvis s.k. Man Tracking.

När det gäller användningen av hundar kan nämnas att Rikspolisstyrelsen meddelat föreskrifter och allmänna råd om polisens hundverksamhet (RPSFS 2000:4, FAP 214-1). Enligt föreskrifterna får polisen teckna avtal med hundägare som ställer hund till polisens förfogande. Sådana hundar skall vara godkända vid prövning enligt särskilda föreskrifter. Såvitt är känt har inga blodhundar genomgått de test som anges i föreskrifterna.

Förra våren noterade utskottet att arbetet med att förbättra metoderna för eftersökning av försvunna personer kommit en bit på vägen. I övrigt höll utskottet fast vid de uttalanden utskottet gjort året innan, nämligen att utskottet saknade underlag för att prioritera vissa metoder framför andra.

Utskottet noterar att det numera finns föreskrifter som syftar till att de hundar som används skall hålla en viss standard. Detta synes leda till att de hundar som är bäst lämpade också kommer att bli de som anlitas för eftersökning. Om detta sedan är blodhundar eller andra hundar saknar enligt utskottets mening saklig betydelse. Ett bifall till motionsönskemålet skulle dessutom innebära att riksdagen skulle föregripa tillämpningen av nämnda föreskrifter. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju225.

Medborgarskap på identitetshandlingar

I motion Ju202 (m) efterfrågas en möjlighet att utfärda svenska ID-kort med uppgift om medborgarskap.

Bakgrunden till motionsyrkandet är att Sverige kommer att delta fullt ut i Schengensamarbetet från och med den 25 mars i år. En av grundtankarna i samarbetet är att gränskontrollerna mellan medlemsländerna skall tas bort i syfte att åstadkomma fri rörlighet för personer inom EU. Trots att kontroll av pass inte skall ske vid de inre gränserna inom EU kan man i andra sammanhang behöva styrka sitt medborgarskap.

Den 23 november 2000 gav regeringen Rikspolisstyrelsen i uppdrag att göra en analys av de rättsliga, tekniska och praktiska förutsättningarna samt kostnaderna för att införa nationella ID-kort som utvisar svenskt medborgarskap.

Uppdraget har nyligen redovisats i en rapport den 1 februari 2001. En utgångspunkt för arbetet var att polismyndigheterna skulle få uppgiften att utfärda nationella ID-kort. I rapporten anför Rikspolisstyrelsen sammanfattningsvis att den enklaste lösningen förefaller vara att kortet betraktas som en ID-handling och inte som ett resedokument. Behovet av författningsreglering skulle i så fall kunna inriktas på administrativa bestämmelser, som kan meddelas i förordningsform. I rapporten övervägs också frågor om IT-stöd och kostnader. I sistnämnda hänseende görs bedömningen att avgiften för ID-kortet inte skulle behöva överstiga avgiften för pass, dvs. 225 kr.

Rapporten behandlas för närvarande i Regeringskansliet.

Utskottet konstaterar att den fråga som motionären tar upp bereds inom Regeringskansliet. I avvaktan på resultatet av det arbetet bör riksdagen inte uttala sig. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju202.

Användning av handfängsel

I motion Ju221 (m) hävdas att polisen i våldsförebyggande syfte bör få använda handfängsel i samband med transporter.

I 15 § lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. föreskrivs att den häktade får beläggas med fängsel under transport om det är nödvändigt av säkerhetsskäl. Av hänvisningar i 23 § samma lag och i 10 a § polislagen (1984:387) följer att motsvarande regel gäller även för bl.a. anhållna respektive när polisman omhändertar eller på annat sätt inskränker någons rörelsefrihet.

Justitieombudsmannen (JO) har i några avgöranden uttalat sig om polisens möjligheter att använda handfängsel. JO har framhållit att det krävs att det föreligger någon specifik omständighet som medför att en sådan åtgärd framstår som nödvändig av säkerhetsskäl och att lagstiftningen inte medger att handfängsel regelmässigt används vid transport av omhändertagna personer. Användande av fängsel måste således grundas på en bedömning i varje enskilt fall.

Utskottet utesluter inte att användning av handfängsel som motionären hävdar skulle ha en förebyggande effekt. Mot detta måste dock vägas att det är fråga om en integritetskränkande behandling som i många fall är helt onödig. Utskottet anser inte att det finns skäl att initiera en lagändring, och utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju221.

Enmanspatrullering

I motion Ju236 (m) förordas utökade möjligheter för polisen till s.k. enmanspatrullering.

Det finns inga särskilda föreskrifter som hindrar en polisman från att tjänstgöra ensam.

I rapporten Hinder för ett effektivare resursutnyttjande (RRV 1996:64) har RRV tagit upp frågan om enmanspatrullering. Verket menar att för lite enmanstjänstgöring förhindrar ett effektivt resursutnyttjande. I rapporten anför RRV att olika hjälpmedel kan användas för att underlätta sådan tjänstgöring. Här tänkte verket bl.a. på datorer för anmälningsupptagning, sökningar m.m., videokamera för att dokumentera händelser eller brottsplatser och mobiltelefoner. Vidare anförde RRV att risken för de inblandade poliserna kunde minskas genom att avståndet till närmaste kollega inte var för långt.

Yrkesinspektionen har ansett att enmanstjänstgöring bara bör komma i fråga inom trafikpolisverksamheten och närpolisverksamheten samt att det alltid skall ske efter en riskbedömning.

Utskottet har naturligtvis ingen annan uppfattning än motionärerna när det gäller vikten av att utnyttja polisens resurser så effektivt som möjligt. Utskottet vill dock framhålla att arbetsmiljöaspekten är viktig, och utskottet utgår

från att polismyndigheterna beaktar detta vid planeringen av arbetet. Om det sedan bör föranleda att två polisbilar bemannas med sammanlagt tre personer i stället för fyra, som motionärerna hävdar, är en fråga som inte lämpar sig för några generella ställningstaganden. Sådana frågor får i stället avgöras utifrån en polisoperativ bedömning. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju236 i denna del.

Maskerade demonstranter

I motion Ju816 (m) efterfrågas en rätt för polisen att identifiera maskerade demonstranter även om inget brottsligt inträffat.

Utskottet har tidigare behandlat yrkanden som gått ut på att det bör vara möjligt för polisen att, vid prövningen av om demonstrationer skall ges tillstånd, föreskriva som villkor att mask inte får bäras av demonstranterna. Utskottet har avstyrkt dessa yrkanden med hänvisning till regeringsformens regler om mötes- och demonstrationsfriheten och de begränsade möjligheter som finns att inskränka dessa rättigheter (bet. 1995/96:JuU14 s. 18). Denna ståndpunkt har delats av konstitutionsutskottet som därefter flera gånger – senast våren 2000 (bet. 1999/2000:KU11 s. 16 f) – behandlat motsvarande yrkande.

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning, och utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju816.

Okonventionella spaningsmetoder

I motion Ju240 (m) anförs att poliser i spaningstjänst bör kunna använda falska identiteter.

För s.k. okonventionella spaningsmetoder som för all annan polisverksamhet gäller bestämmelserna i polislagen. Av särskilt intresse är här 8 §. Där anges att en polisman som har att verkställa en tjänsteuppgift skall under iakttagande av vad som föreskrivs i lag eller annan författning ingripa på ett sätt som är försvarligt med hänsyn till åtgärdens syfte och övriga omständigheter. Måste tvång tillgripas, skall detta ske endast i den form och den utsträckning som behövs för att det avsedda resultatet skall uppnås.

Av motiven till polislagen (prop. 1983/84:111 s. 46 f) framgår vilka principer som bör gälla för okonventionella spaningsmetoder. Här handlar det om att polisen inte får begå en kriminaliserad handling för att kunna efterforska eller avslöja ett brott. En annan princip på området är att polisen inte får provocera eller eljest förmå någon att inleda en brottslig aktivitet. Vidare får inte polisen av spaningsskäl underlåta att vidta föreskrivna åtgärder mot brott eller en för brott misstänkt person. Slutligen bör beslut om användning av sådana typer av spaningsmetoder alltid fattas av åklagare eller polisman i chefsbefattning.

En konsekvens av detta är bl.a. att en svensk polis sällan kan uppträda under falsk identitet.

Narkotikakommissionen har i betänkandet Vägvalet – den narkotikapolitiska utmaningen (SOU 2000:126) övervägt bl.a. frågan om en lagreglering av de nu aktuella spaningsmetoderna men inte funnit skäl för det. Däremot har kommissionen föreslagit att regeringen ger en särskild utredare i uppdrag att göra en kartläggning av de särskilda spaningsmetoderna. Eventuella oklarheter såvitt gäller tillämpningen bör belysas och klargöras. Slutligen bör den särskilde utredaren ta ställning till om det finns ytterligare arbetsmetoder som kan och bör utvecklas för att brottsbekämpningen skall kunna effektiviseras ytterligare.

Betänkandet kommer att remissbehandlas under våren 2001.

Utskottet kan i och för sig hålla med motionärerna om att det i vissa fall skulle kunna vara till fördel för polisverksamheten om polisen skulle kunna använda falska identiteter. Detta gäller särskilt i fråga om kampen mot den organiserade och gränsöverskridande brottsligheten. Samtidigt synes de principer som redovisats i det föregående alljämt ge uttryck för en allmänt accepterad uppfattning i fråga om hur polisens verksamhet bör få bedrivas. Utskottet noterar att det finns ett förslag om att utreda frågor med anknytning till de problem som motionärerna tar upp. I dagsläget är utskottet inte berett att ta något initiativ i frågan. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju240.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Evenemangskostnader (punkt 1)

av Kia Andreasson (mp) och Johan Pehrson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager med anledning av motion 2000/01:Ju933 yrkande 10 som sin mening för regeringen vad som anförts i denna reservation.

Ställningstagande

Underhållningsidrotten har numera antagit sådana proportioner att den ofta kräver stora insatser i fråga om ordningshållning. Samtidigt har idrottsklubbarnas verksamhet i en allt större utsträckning kommit att bedrivas på kommersiella grunder. Mot den bakgrunden anser vi att det finns starka skäl som talar för att klubbarna vid vissa tillfällen bör kunna åläggas att betala för polisens insatser för ordningshållning. Det nuvarande undantaget för ideella föreningar bör alltså mjukas upp. En förändrad reglering på området bör ta hänsyn till att alla idrottsklubbar inte driver sin verksamhet på samma villkor. Här tänker vi på de stora skillnader som finns mellan de stora klubbarna i de större städerna och mindre klubbar ute i landsorten. Skillnad kan också behöva göras för olika aktiviteter som en viss klubb bedriver.

Regeringen bör ges i uppdrag att utreda frågan i den av oss förordade riktningen och återkomma till riksdagen med ett lagförslag.

2. Polisens beväpning (punkt 2)

av Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager med anledning av motionerna 2000/01:Ju209 och 2000/01:Ju236 yrkande 4 som sin mening för regeringen vad som anförts i denna reservation.

Ställningstagande

Det är angeläget att polisen har tillgång till en nyanserad uppsättning av vapen. I dag är avståndet allt för stort mellan batongen och skjutvapen av olika slag. Vi anser att frågan är av sådan vikt att styrningen av vilka nya typer av vapen som tas fram inte bör vara en fråga för Rikspolisstyrelsen. Regeringen bör ta ett fastare grepp om utvecklingsarbetet. Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder med anledning av det anförda.

3. Polisens IT-stöd (punkt 3)

av Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m) och Johan Pehrson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager med anledning av motionerna 2000/01:Ju236 yrkande 5 och 2000/01:Ju237 som sin mening för regeringen vad som anförts i denna reservation.

Ställningstagande

Vi ser det som glädjande att arbetet med att föra ut den nya tekniken i polisverksamheten kommit en bit på vägen. Satsningar på den nya tekniken kostar dock pengar. För att säkerställa att alla polismyndigheter verkligen ges tillfälle att använda modern utrustning, exempelvis genom att beställa de nya polisbilarna, måste resurserna till polisen öka på sikt. Även i det brottsförebyggande och det administrativa arbetet inom polisen kan den nya tekniken komma till användning. Vad vi nu anför i fråga om polisens resursbehov för tekniksatsningar bör regeringen beakta i det kommande budgetarbetet.

4. Internationellt polissamarbete i övrigt (punkt 8)

av Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m) och Johan Pehrson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager med anledning av motionerna 2000/01:Ju914 yrkande 4 och 2000/01:U513 yrkande 7 som sin mening för regeringen vad som anförts i denna reservation.

Ställningstagande

Vi anser att kampen inom EU mot narkotikan måste intensifieras. Ett sätt kan vara att ge Europol vidgade befogenheter på detta område. Det är emellertid

också viktigt att åtgärder vidtas för att underlätta samarbetet mellan tull och polis och för att även i övrigt ytterligare stärka samarbetet mellan alla narkotikabekämpande organ inom EU. Det anförda bör regeringen beakta i det internationella arbetet.

5. Organisationsfrågor (punkt 9)

av Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlöv (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c) och Johan Pehrson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager med anledning av motion 2000/01:Ju236 yrkande 8 och med avslag på motion 2000/01:Ju247 yrkandena 2 och 3 som sin mening för regeringen vad som anförts i denna reservation.

Ställningstagande

Vi anser att dagens system för styrningen av polisen minimerar medborgarnas inflytande över den lokala polisverksamheten. Detta är särskilt beklagligt eftersom polisen i grund och botten är till för medborgarna. Tiden får därför anses mogen att utvärdera det nya styrsystemet inom polisen. Regeringen bör ges i uppdrag att tillsätta en utredning för att göra denna utvärdering och vid behov återkomma till riksdagen med de förslag till lagändringar som kan behövas.

Detta innebär att vi stöder motion Ju236. Motion Ju247 bör avslås på de skäl majoriteten anför.

6. Uniformerad polis (punkt 14)

av Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager med anledning av motion 2000/01:Ju927 yrkande 4 som sin mening för regeringen vad som anförts i denna reservation.

Ställningstagande

En av närpolisens huvuduppgifter är att förebygga vardagsbrottsligheten. Det bör delvis ske genom att polisen finns tillgänglig på gator och torg. Det är viktigt att alla åtgärder som kan vidtas också vidtas för att åstadkomma en så hög brottsförebyggande effekt som möjligt. En sådan åtgärd skulle kunna vara att fler poliser i tjänst bär uniform. Detta skulle nämligen innebära att man uppnår att ordningsmakten blir mera synlig.

Det bör ankomma på regeringen att undersöka i vilken utsträckning polispersonalen använder uniform och vid behov vidta åtgärder för att åstadkomma ett flitigare bruk av uniform.

7. Användning av handfängsel (punkt 17)

av Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager med anledning av motion 2000/01:Ju221 som sin mening för regeringen vad som anförts i denna reservation.

Ställningstagande

Dagens regler om hur handfängsel får användas under transporter är otillfredsställande. Förutsättningarna är enligt vår uppfattning för snävt utformade och bör i högre utsträckning medge användning i förebyggande syfte. Vi kan inte se att den omhändertagnes intresse av integritet skulle trädas för när av en utvidgad möjlighet att använda fängsel. Reglerna om när fängsel får användas bör således mjukas upp. Det får ankomma på regeringen att utreda frågan med denna inriktning och återkomma till riksdagen med ett förslag till lagändring.

8. Enmanspatrullering (punkt 18)

av Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager med anledning av motion 2000/01:Ju236 yrkande 6 som sin mening för regeringen vad som anförts i denna reservation.

Ställningstagande

Polisens resurser måste utnyttjas mer effektivt. Ett sätt skulle kunna vara att polismän i större utsträckning tjänstgjorde ensamma. Här vill vi framhålla det sätt att arbeta som man använder inom polisen i Kanada. Om två bilar skall patrullera ett område räcker det med en polis i den ena bilen om det finns två poliser i den andra. Vi anser att regeringen bör vidta åtgärder för att denna arbetsmetod skall komma till användning i polisverksamheten i Sverige.

Särskilda yttranden

1. Polisens helikopterverksamhet

Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c) och Johan Pehrson (fp) anför:

I ett läge där polisens resurser är knappa vill vi särskilt peka på möjligheten att samordna användningen av helikoptrar som finns tillgängliga inom den offentliga verksamheten och, efter avtal, sådana som finns inom privat verksamhet.

2. Polisens helikopterverksamhet

Ingemar Vänerlov (kd) och Ragnwi Marcelind (kd) anför:

I höstas föreslog vi att polisens anslag skulle höjas med 290 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Vårt budgetalternativ röstades emellertid ner av riksdagens majoritet. Om vi fått bifall till vårt förslag hade polisen haft möjlighet bl.a. att anskaffa ytterligare en helikopter som kunde ha placerats i Östersund.

3. Polisens arbetsmiljö

Gunnel Wallin (c) anför:

Jag vill understryka vikten av att arbetsmiljön inom polisen är så god som möjligt. Jag kommer att noga följa utvecklingen av det inledda arbetet, och jag utgår från att det kommer att bedrivas med en hög ambitionsnivå. I dagsläget ser jag därför inget skäl till att reservera mig till förmån för motion Ju204.

4. Okonventionella spaningsmetoder

Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m) anför:

Vi anser att polisen bör ges bättre förutsättningar att bekämpa den grova organiserade brottsligheten. Dock anser vi att polisens eventuella mer omfattande befogenheter bör vara noggrant reglerade.

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden

2000/01:Ju202 av Bertil Persson (m) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att passfrihet för svenskar bör införas inom Schengenländerna.

2000/01:Ju204 av Yvonne Oscarsson m.fl. (v) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs angående en översyn av polisens arbetssituation.

2000/01:Ju209 av Maud Ekendahl (m) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa "less lethal"-konceptet till poliskåren.

2000/01:Ju215 av Johnny Gylling (kd) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lagöversyn mot gränsöverskridande kriminalitet.

2000/01:Ju216 av Åke Carnerö m.fl. (kd) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att målsättningen bör vara att samtliga nuvarande sju enmotoriga helikoptrar på sikt ersätts med tvåmotoriga helikoptrar.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att överväga en kompletterande helikopterskaffning med basering i Östersund.

2000/01:Ju220 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas: Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning med uppdraget att ta fram en alternativ modell för polisens internutredningar.

2000/01:Ju221 av Maud Ekendahl (m) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om värdet av att förse gripna personer med handbojor under transporter.

2000/01:Ju225 av Göran Lindblad (m) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att blodhundar bör användas i eftersökningen av försvunna människor i enlighet med vad som anförs i motionen.

2000/01:Ju230 av Barbro Andersson Öhrn m.fl. (s) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ansvar och kostnader för instängsling av gruvhål bör överflyttas till länsstyrelserna.

2000/01:Ju236 av Gun Hellsvik m.fl. (m) vari yrkas

4. Riksdagen begär att regeringen presenterar kostnadsberäkning och tidsplan i enlighet med vad i motionen anförs om polisens tillgång till skjutvapen, pepparsprej och elbatong.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av uppkopplade datorer i polisbilarna.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om enmanspatrullering.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommunalt engagemang i närpolisverksamheten.

2000/01:Ju237 av Ulla-Britt Hagström (kd) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheter att använda digital teknik för bättre samordning av polisens resurser.

2000/01:Ju240 av Maud Ekendahl och Björn Leivik (m) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av täckidentiteter för särskilda polisspaningsuppdrag.

2000/01:Ju241 av Per-Samuel Nisser (m) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ansvaret för bevakning av dem som sitter anhållna.

2000/01:Ju242 av Per-Samuel Nisser (m) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om transporter som utförs av polisen.

2000/01:Ju247 av Lars Elinderson m.fl. (m) vari yrkas

2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av polislagen vad avser indelningen av polisdistrikt i enlighet med vad som anförs i motionen.

3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till uppdelning av västra Götalandsregionen och polisdistriktet i Västra Götalands län så att indelningen i landsting och polisdistrikt i länet vad gäller geografi, befolkningsunderlag och antal kommuner motsvarar ”normalstora” län/landsting.

2000/01:Ju724 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, s, c, fp, mp) vari yrkas

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om speciella utredare av brott och våld mot homosexuella, bisexuella och transpersoner.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om insatser för att förebygga våld mot homosexuella, bisexuella och transpersoner.

2000/01:Ju816 av Ewa Thalén Finné och Ingvar Eriksson (m) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om maskering vid demonstrationer.

2000/01:Ju901 av Jeppe Johnsson och Anders Sjölund (m) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om en överenskommelse med Östersjöländerna om att ömsesidigt rapportera dömda brott.

2000/01:Ju914 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Europol skall byggas ut under demokratisk kontroll.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för en gemensam europeisk narkotikabekämpning.

2000/01:Ju927 av Gun Hellsvik m.fl. (m) vari yrkas

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om uniformerade poliser.

2000/01:Ju933 av Siw Persson och Johan Pehrson (fp) vari yrkas

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utredning av misstanke om brott inom polisen.

10. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av ordningslagen så att också ideella föreningar – exempelvis fotbollsklubbar – kan åläggas betala del av polismyndighetens kostnader vid anordnandet av offentlig tillställning i vinstsyfte i enlighet med vad i motionen anförs.

2000/01:L459 av Ana Maria Narti m.fl. (fp) vari yrkas

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om särskilda insatser mot den riktade brottsligheten mot homo- och bisexuella.

2000/01:U513 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari yrkas

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bekämpande av brott inom EU.

2000/01:Fö601 av Åke Carnerö m.fl. (kd) vari yrkas

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att frågan om rätten för Kustbevakningens tjänstemän att utfärda ordningsbot bör föreläggas riksdagen.